

Numerul 31. Oradea-mare 3/15 august 1897. Anul XXXIII.
 Ese duminica. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2 de an 4 fl., pe trei luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei.

Pescarul.

(Urmare.)

II

Doi ani după trei luni primii de la Vladimir următoarea scrisoare :

Iubite Marius.

Sunt de trei zile în Roma, unde ca în toate locurile, ce am colindat până acuma, nu găsesc nici o mulțumire. Nu știu, cât mai stau aici și unde voi pleca în urmă.

De va fi să mor, te voi anunța.

De-mi voi găsi fericirea, asemenea.

Roma 7 septembrie.

Al teu plictisit
Vladimir.

După ce cetti scrisoarea, rămăsei mult timp pe gânduri. Îmi venia să cred, că Vladimir e

puțin țesut la minte și de acolo toate plictisurile lui. Aș fi voit să-i răspund, dar unde? nu-i șieam nici adresa, nici unde va pleca din Roma. Lăsați dar totul în voia întâmplării, sperând că a doua scrisoare va fi mai de Doamne ajută. Așteptați săptămâni, așteptați luni și a doua scrisoare nu mai sosiă.

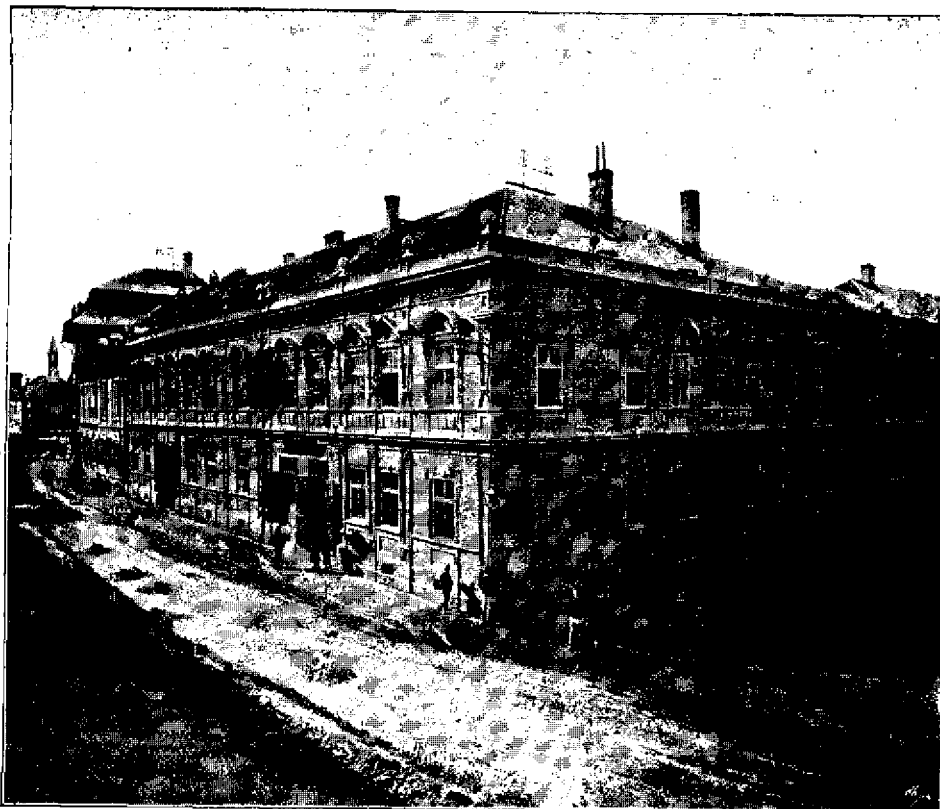
Trecuseră doi ani de la despărțirea noastră și eu nu mai șieam nimic despre el.

Îmi inchipuiam, că nu e nici mort, nici fericit.

III

Într-o zi din luna lui noiembrie stam și me prigoliam la căldura cărbunilor din camin. Afară cădea o ploaie anostă, a cărei umedeală părea că-mi intrase până în oase.

Me găsiam într-una din acele indispoziții, care te fac să nu te poți apuca de nimic, sau și de te apuci, să nu poți isprăvi nimic cum se cade. Starea mea momentană îmi reaminti pe Vla-

CASA INSTITUTULUI ALBINA IN SIBIU.

dimir. Aș fi dorit așa de mult să aflu ceva despre el. Fără să vreau, gândul mi se ducea mereu la dânsul. Ca să me scap de gândul ăsta, care luă fel de el de forme rele, luai o carte și începui să citesc; dar curios, nu înțelegeam nimic din ceea ce citiam. Asvârlii cartea necăjit și me îndreptai spre fereastră. Aruncaii o privire afară; în stradă nu eră nimic, care să me distreze.

Remăsei astfel câteva minute uitându-me, fără să știu singur la ce. De o dată privirea mea se opri asupra unui domn, cere tocmai traversă strada, pentru ca să treacă pe trottoirul de sub casa ce locuiam.

De departe, statura lui semăna aidoma cu a lui Vladimir. Cu cât se apropia de ferestrele mele, mi se părea că vîd o asemănare și în figura lui. Cu toate astea îmi dîsei, că nu poate fi el. Vladimir să umble pe o așa vreme pe jos și încă cu pași așa de siguri? Doamne ferește! nu se poate.

Deosebit, de și asemănarea între acest domn și Vladimir mi se părea din ce în ce mai mare, cel dinții avea în figura lui o expresie de bunățate, de dulceață și privirea lui nu-ți putea insuflă decât încredere! Cel d'al doilea din contră, nu putuse inspira celor ce-l privea și mai ales în timpul din urmă al întîlnirii noastre, decât neîncredere, dispreț și figura lui exprimase în totdeauna mândrie și aroganță. Nu! și încă odată nu! nu putea fi el.

Cu siguranța asta plecai de la fereastră. Me așezai la masă pentru ca să termin o scrisoare începută. Nici nu începusem bine, când auzii o voce, pe care nu o recunoscu, că întrebă de sînt acasă.

— Da, domnul este acasă, înse nu poate primi pe nimeni, de oare ce e indispus, — fu răspunsul feciorului meu.

— Va face poate o excepțiune pentru mine, — dîse streinul.

— Domnul secretar mi-a dat din contră ordin, să nu fac deosebire cu nimeni, așa că nu ve pot introduce.

— Totuș înainte de a me retrage, te voi rugă să duci cartă mea dlui secretar.

Fără să fi avut timp să me gîndesc cine poate fi, feciorul intră și-mi prezentă o cartă. Remăsei uimit la vederea numelui de Vladimir de **. Tonul blînd și mai mult decît cuviincios ce întrebuițase persoana, care mi-o trimetea, față de servitorul meu, nu se potrivia de loc cu el. Deosebit, cartă nu purtă nici un blason, nici un titlu.

Îmi veni să cred, că sînt jucăria vre-unei păcăleli, care nu-mi venia de loc la timp.

Vrui pentru un moment să răspund, că nu primesc pe nimeni, apoi îmi luai scama și spusei feciorului să într'oducă pe vizitator.

Contra obiceiului meu, luai o atitudine măreață, care se prefăcu într'o mirare din cele mai mari la vederea celui ce intră și care, de și cu greutate, totuș recunoscu că eră Vladimir.

Schimbrea grozavă ce se făcuse în el, me făcu să nu pot articula un cuvînt și să rămăi în locul unde eram, fără a fi în stare să fac un pas. Vladimir, fără să fie socoteală de purtarea mea, se repeđi la mine, me luă în brațe și începă să plîngă. Eu încremeniam din ce în ce mai mult. Cine ne-ar fi vîdut astfel, ar fi cređut că ne-am schimbat rolurile. După câteva minute îmi mai venii în fire. Vladimir rupse tăcerea.

(Va urmă.)

A. SANDA.

Gelozie.

(Subiect străin, refăcut.)

Afar' din barieră, pe marginea șoselii,
Cu ziduri îmbrăcate în albul vărului
De-asupra, — stă o casă. De strășinile ei
S'au agățat zorele. În prispă, doi sau trei
Cireși, țin umbră. Ușa deschisă, își arată
Întăia odăiță, săracă dar curată,
Cu-o masă, niște jilțuri, un pat pe care dorm
Trei perne cu desenul unui cocoș diform;
Pe scânduri, o velință ce ițele-și dăstramă;
Icoane 'ntr'un părete, sub candeli de alamă;
Într'altul, un ciasornic stricat, și jos, sub el,
Un vechiu tablou cu „Vodă, venind de la resbel“.

Ací e locuința Smarandei.

Nenorocul

A năvălit-o, și-astăzi e vîduvă. În locul
Trecutului, rămas-au părerile de reu
Că n'are-acum pe nimeni să-i fie 'n drumul seu
De-un ajutor, — și-adesea, gîndind, și-duce-amine
Cum i-a murit bărbatul, — om bun, cinstit, cuminte, —
Cînd nici nu-l ajunsese al treidecelea an,
Întocmai ca stejarul, pe care-un uragan
Îl frînge din tulpină și-l svêrle, tîner încă,
Să-l roadă putregaiul pe vr'un picior de stîncă.
Și par că-l vede și-astăzi rînit, întins pe pat,
Cu gura 'nsîngerată, cu pieptu-i 'nsîngerat,
Mai galben ca lumina făcliei de la Pașce
Aprinsă lângă dânsul, — și mort. I se renașce
Un gînd, întreg tabloul, cu tot ce-a suferit
Cînd, după 'nmormîntare, ca dintr'un vis gonit,
S'a deșteptat săracă și singură. „Să moară?...“
Dîcea plîngînd în sine, simțind cum o doboară
Durerea. „Cum?... Să moară, el, falnicul soldat...“
„El, care 'n luptă luase drapelu-'ntășurat
„Pe-o muche de redută... el, care câștigase
„Alătea decorații, pe peptu 'n care șase
„Din gloanțele dușmanc intrase 'n drumul lor; —
„Să moară?! Doamne! Doamne! prea ești ne-'ndurător!
„Stîngîndu-i focul vîelii, mi-ai stins și fericire,
„Și ultima nădejde, și singura-mi iubire...“
„De astăzi înainte, cu sufletul cernit,
„Mi-e inima de ghiață, de par c'aș li murit!...“

Așa-și vorbiă-'n durere. Dar, vai! ori-ce pe lume
E pleavă-'n vînt! Cînd gura rosteșce-un dulce nume,
Șoptind „întotdeauna“, destinul strigă „minți!“
Și-'n urmă, ars de sete, cu buzele fierbinți,
Cînd veđi ce lași în urmă, săruți, în disperare,
Aducerile-amine păstrate într'o floare.
Sub aripa speranței, ne pare tuturor
Că fericirea-i lucru firesc; că e dator,
Cel care stăpîneșce din cer întreaga fire,
Precum ne dă lumină — să dea și fericire;
Uităm că scris ne este să pierdem ce-am avut
Și nu șeim ce preț are decît cînd l-am pierdut.

Trecu mult timp la mijloc. Durerea fu uitată;
Iar vîduva, încetul cu-ncetul mîngăiată,
Își risipi uritul. Treideci și doi de ani
Ai ei, strînsese-'n giuru-i un roi de „curtesani“;
Și-'n vreme ce, — uitându-și că „inima-i de ghiață“ —
Jurase o credință, — pornia spre-o noavă viață,
Copilul ei, portretul sîrmanului pierdut,

Își 'năbușia-ntristarea în cugetu-i tăcut.
La vârsta lui, când mâna uitării șterge toate
În scurt răstimp, — el, care n'avea nici jumătate
Din anii mumei, — singur, iubire-i mai purtă,
Și, trist, cu vorbe plânse, pe mort îl întrebă:
„O, tată! dragă tată!... mi-e dor... mi-e dor de
tine!...
„Me veți cum plâng?... răspunde!... De ce n'ai
stat cu mine?
„De ce nu ți-a fost milă?... Din cerul teu, de sus,
„M'auți cum te strig, tată?... de ce? de ce te-ai
dus?...“

Și-n nevinovăția iubirei lui curate
Credea că totu-i vecinic și că e peste poate
O dragoste pe ducă cu-o alta să-ți înșeli, —
Până-ntr'o ți, când dorul ți dete bănueli.

De câțva timp, simțise că mamă-sa i-ascunde
Ceva. Un om, 'nalt, oacheș, — 'nainte de-a pătrunde
În fiecare sară în hanul din răseruci, —
Trecea prin fața casei, privind printre uluci.
La început, vorbise ca două prieteni. Înse,
Pe nesimțite, semne de-o legătură strinsă
Eșiră la iveală. El, câțva timp apoi,
Nu se sfi s'arate ce e între-amândoi;
Ea, fără să ia 'n seamă ce se-aușia prin lume
Pe seama lor, ajunse să-i dăcă lui pe nume; —
Așă că-n scurtă vreme, ăst soi de om stricat
Întră la ei în casă cu drepturi de bărbat.

Odată, cătră sară, Smaranda-și luă băiatul
De-o parte. „Dragul mamei“, îi dăse ea. „Păcatul
„A vrut să fim tot singuri. Tu-ncepi să te mărești.
„Gândește-te... Prin cine să 'nveți cum să trăești.
„Eu nu me simt în stare, și n'aș fi nici odată
„În de ajuns de aspră. Ți-ar trebui un tată...
„Un sprigin... un prieten... cu care să te porți,
„Cum te-ai purtat cu-acela... ce doarme printre
morți...“

„Într'un cuvânt, să-ți fie al doilea părinte...“
De-odată se-nterupse. Copilu-i sta-'nnainte,
Cu ochii ținți, galben, de-abiă mai respirând,
Înmărmurit de groaza spergiurului ei gând.
Și-n vreme ce durerea îi copleșia simțirea,
Femeia, de rușine, își coboră privirea
În fața lui.

„—Sfērșește!“ îi dăse cu glas stins.
„—Ascultă-me, băete. Tu nu știi ce-am întins
„Pân' să te cresc. La sînu-mi te-am alăptat. De rele
„Te-am apărat. Băut-am paharul vieții mele
„Aproape tot; ați înse, imi pare prea amar...
„Sunt singură și trebui...“ — Sfērșește!, dăse iar
Copilul. „—Știi pe Radu... e om cinstit... El poate
„De-un ajutor să-mi fie... căci se pricepe-n toate...
„Și vreau să-l iau...“

Băiatul, înlocmai ca un trunchi
Trăsnit într'o furtună, plângând, cădū-n genunchi.
„Nu! nu se poate, mamă!... Me pui la o-'ncearcă...
„Așă e?... Vrei să affi cât am păstrat de mare
„Iubirea pentru tata... Știi cât eră de bun
„Și ne-'ngrigiă... Săracul!... Nu! nu!... aș fi nebun
„De-aș crede-n grozăvia amenințării tale!...
„Răspunde-mi, mamă dragă... nu me lăasă în jale...
„A fost o glumă... spune... și eu, cât sînt de prost!...
„Veți?... mi-a trecut... sînt vesel... dar ce frică
mi-a fost!“

Urmă făcere. Muma eși încet din casă,
Iar el, aprins de ura pe inima-i ramasă,
Se ridică, și dăse, isbind cu pumnul-n zid:
„Decât să iei pe Radu, — mai bine... îlucid!...“

Pe cerul negru, noaptea începe să se-ntindă.
Vin semne de zăpadă. E umed locu-n tindă.
Premergătoarea iernei zorelele-a uscat;
Cireșii goi din curte de mult s'au scuturat,
Și urlă vântul, par că se prăbușește iadu. —
În vreme ce, pe drumul pe care vine Radu,
Băiatul stă la pândă aproape-n'ștepenit.
Sub haina lui, în stînga, ascunde un cuțit;
Iar cu cealaltă mână, în spaima așteptării,
Își face semnul crucii...

... La căpătul cărării,
I se părū c'aude un sgomot. Tresări
Și inima-i se strinse. O umbră se ivi,
Înaintând... El!.. Radu!.. Veniă, cântând a lene
O frasă, murdărită cu vorbele obscene
Culese de prin cărciumi. Copilul se mișcă...
Trecū în mână dreaptă cuțitul... l-apucă
Și vru să se repeadă... Dar o săgeată rece,
Din creșcet în călcăe, simți prin corp că-i trece.
Remase-acolo, țepăn, cu brațul înlemnit,
De ciudă și de ură plângend innăbușit.
Simția că nici odată nu va avē putere
Să tae-un fir de viață, — și lacoma durere,
Ce mai inverșunată mușcă din el acum.
Îi arată îndemnul să se gândească cum
Să-l roage, ca să-l poată induplecă. Nebuna
Nădejde că, de milă, induiosat de vr'una
Din vorbele lui blânde, el singur va primi
Să plece, — îi mai dete puteri.

Radu-l zări.

„—Ce cați pe drumuri, singur, acum, la vremea asta?
„De ce nu stai acasă? ori te-a trimes „nevasta“
„Să-mi eși 'nainte?...“ — „Uite“, răspune îngânând
Copilul. „Să-ți spui ce e... Veți că...! tot ai de
gând

„Să te cununi cu mama?...“ Bețivu, 'n ironie,
Își neteși mustața, zîmbind. „—Ce-ți pasă ție!...
„Eu nu dau socoteală la nimeni, de nimic.
„Când vreau un lucru, trebui să fie-așă cum dăce!...
De ce te superi? — Haide! n'am chef de vorbă
multă!“
„— E mama mea... — Și dacă!... — Fii drept, fi
bun... ascultă
„Și lasă-mi-o!... Ia alta!... Tot una-i... Pe când eu
Te uită... spune, nu e păcat de Dumnezeu
„S'o iei de lângă mine, când ea mi-e tot în viață?...“
— Te miorlăi de pomană! N'am vreme!... Fugi
din față

„Să trec, că-ncepe ploaia!...“ Cu sila, dete-un pas
Să facă. Dar băiatul, la locul lui ramas,
Îi strinse iarăș calea, și-'n oarba-i desnădejde,
Necugetând o clipă că viața-i e 'n primejde,
Strigă la el: „Nu trece! Nu trece când ții
spui!...“

Cel'lalt, remase-o clipă, cu ochii-'n ochii lui,
Cu brațele-'ncordate, ne mai șeiind ce face.
„Ia-ascultă, stărpitură, n'ai să me lași în pace?...“
Luându-l fără veste, în șanț îl aruncă,
Rostl o-'njurătură, și-apoi, cântând, — plecă.

E negură. Frig. Ploaia își scutură rar stropii
Din norii care umblă.

Lungit în fundul gropii,
Copilul geme. Sânge prin haine i-a pătruns
Din piept, — căci în cădere, cuțitul l-a străpuns.
Se mișcă... se ridică... tiriș, ia drumu-acasă...
Și cade... și iar merge... și iar puterea-l lasă.
O lampă, la fereastră, i-arată cât mai e
Până la el. Mai face un pas... Din ce în ce,
Se-apropie, și par că tot n'o să mai ajungă:
Ah! cale blăstemată ce neagră ești și lungă!
De geaba!... Nu mai poate!... Acuma s'a sfârșit!...
E rece... frigul morții în giulgiu-i l-a-nvelit.
Aibi milă, Doamne!... Doamne, ajută-i!. Uite poarta!
Cu clipele-ți de viață, oprește-n drumu-i soarta,
Și du-l până la ușă!... Așă!... Mai face-un pas,
Și cade... Din 'năuntru se-aude-apoi un glas
Cântând... Iar se ridică, pășind ca o nălucă...
Deschide ușa... întră... încearcă să se ducă
Spre mamă-sa... — și-i ȳice, privind în ochii ei:
„El... el a dat în mine!... Mor, mamă!... Să
nu-l iei!...“

HARALAMB G. LECCA.

Mite Kremnitz.

Una din cele mai caracteristice trăsături ale culturii germane e tendența spre universalitate. Nici unul dintre popoarele europene nu-l întrece pe cel german în ceea ce privește aceasta tendență, nici unul nu unește de o potrivă cu el cultul clasicității cu cel mai viu interes pentru viața intelectuală a popoarelor moderne, fără considerațiune pentru gradul lor de dezvoltare, nici unul nu este ca el să simță frumuseța concepțiilor ce îi sânt străine.

Stăpâniți de aceasta tendență, germanii au adunat în literatura lor toate creațiunile de oare-care valoare, și astfel literatura germană a devenit încetul cu încetul cea mai completă icoană a vieții intelectuale a omenirii.

Cu toate aceste noi Români, care le sântem vecini Germanilor și avem comori literare destul de prețioase, până mai ieri alaltă-ieri nici că esistam, așa ȳicând, pentru literatura germană. Abiă pe ici pe cole se găsiă câte un om, care îi dedia publicului german informațiuni despre viața noastră intelectuală, și aceste de cele mai multe ori incomplete, ori poate chiar false. Singurul poate, care s'a ocupat mai din adins cu Români, a fost dl de Kotzebue, care a scris mai multe schițe asupra vieții sociale din Moldova și-a prezentat publicului german în traduceri bine reușite o colecțiune de poezii române. Inse aceste scrieri, apărute sânt acum vre-o patruȳeci de ani, n'au străbătut, precum se pare, în marele public german și s'au și anticiuat în curând.

Meritul de a fi îndreptat luarea aminte a marelui public german asupra vieții noastre intelectuale este al doamnei Mite Kremnitz.

Doamna Mite Kremnitz, născută în Greifswald la 4 ianuarie 1852, este fiica celebrului chirurg german profesorul dr. H. A. Bardeleben* și a primit o creș-

* De la 1867 profesor la facultatea de medicină din Berlin.

cere cu deosebire distinsă parte în Germania, parte în Englitera, unde avea relațiuni de înrudire din partea mamei, născută engleză.

Căsătorindu-se cu doctorul W. Kremnitz, cumnatul dlui Titu Maiorescu, tinera germană intră în relațiuni de înrudire cu unul dintre conducătorii mișcării noastre literare și începe să aibă un interes particular pentru tot ceea ce se petrece în viața noastră.

La finele anului 1874 însurăȳiei se mută la București și aici, în saloanele dlui T. Maiorescu, dna Mite Kremnitz face cunoștința celor mai de frunte literați ai noștri, asistă la lucrarea lor, ia cu toată căldura unui suflet de o rară vocațiune parte la succesele lor și învață în timp foarte scurt limba românească, pentru ca să se poată bucură în toată deplinătatea de creațiunile lor.

Semnul distinctiv al sufletelor cu adevărată vocațiune e inse neastămpărul, pe care îl produce în ele ori și ce mulțumire. Șciind odată românește, dna Kremnitz trebuia neapărat să facă pentru iubii ei de acasă traduceri, pentru ca să simță și ei mulțumirea, pe care a avut-o ea citind originalele.

Astfel a tradus mai multe dintre scrierile noastre în prosă, romanele de A. Odobescu, de N. Gane și de I. Slavici, copii de pe natură de I. Negruzii și din Criticele lui T. Maiorescu.

Aceste traduceri, făcute anume pentru un cerc intim, după stăruințele acestui cerc, în care ele produsese o bună impresiune, au fost publicate la 1877 în editura librăriei Soceet Comp. sub titlul „Rumänische Skizzen“.

Apărută tocmai în timpul războiului, când luarea aminte a Europei eră îndreptată asupra poporului român, această mică colecțiune de produse literare române a pătruns repede în Germania și a fost cu atât mai bine primită, cu cât lumea eră doritoare de a află cât de multe despre Români ce-o puseră în mirare prin hărbăȳia lor neașteptată.

Prin aceasta publicațiune dna Mite Kremnitz imprompentează și lărgese relațiunile, pe care le avuse și mai înainte cu cercurile literare din Germania, și, încurajată de succesul primei încercări, își urmează cu un zel neobiciuit lucrarea și devine în scurt timp cel mai autorizat mijlocitor al nostru față cu publicul german.

Dar nu își mai urmează singură lucrarea.

Soarta cea bună a Românilor a voit, ca 'n ȳilele noastre să se sădească una din cele mai nobile odrasle germane pe pământul românesc, *Carmen Sylva*, regina poetă. Relațiunile literare între Carmen Sylva și Mite Kremnitz devin din ȳi în ȳi mai strinse; aceeaș dorință, aceeaș rivnă de a arată lumii în adevărata lui valoare pe poporul, în mijlocul căruia trăesc, aceeaș iubire cătră noi le face să lucreze împreună.

La anul 1880 (1881) dna Mite Kremnitz publică sub titlul „Rumänische Dichtungen“ o colecțiune de poezii române, traduse parte de Carmen Sylva, parte de ea însaș.

În acelaș an apare a doua colecțiune de scrieri române în prosă, „Neue rumänische Skizzen“, în anul următor o colecțiune de povești române, „Rumänische Märchen“, iar în anul 1883 a doua edițiune a colecțiunii „Rumänische Dichtungen“.

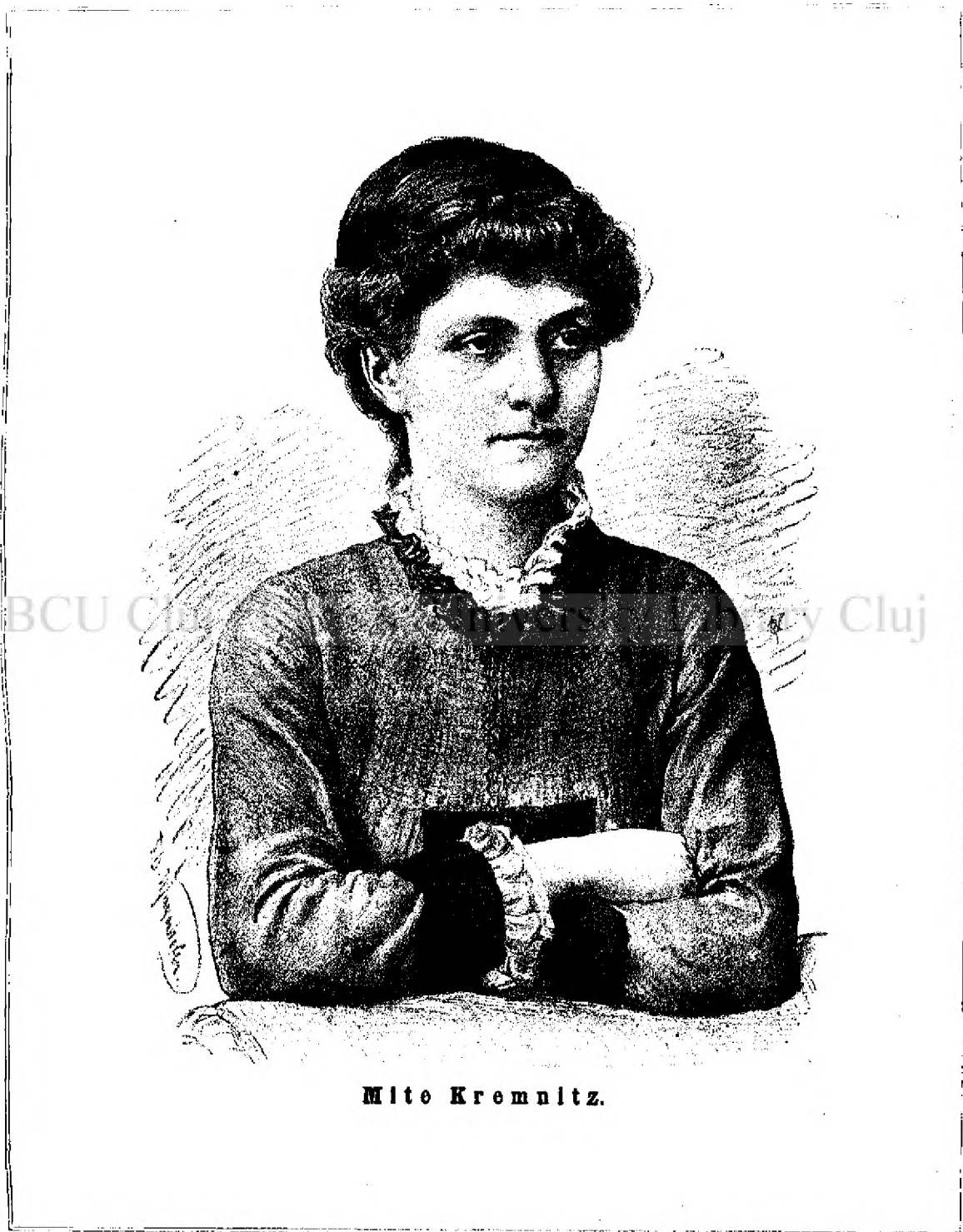
În timpul acestei lucrări zeloasa literată ține pe publicul german mereu în curent despre mișcarea noastră literară mai ales prin coloanele foii „Magazin für die Literatur des Auslandes“, încât mal mulți ani de

a rëndul nu trece nici un eveniment mai însemnat al vieții noastre literare, fără ca publicul german să fie pus în cunoștință despre el.

În acelaș timp apar în deosebite foi periodice din Germania traduceri din româneșce ori alte publicațiuni privitoare la Români. Astfel se publică „Gura satului“

Și cu toate aceste alătura cu Mite Kremnitz se iveșce în literatura germană foarte adese-ori și numele *George Allan*, sub care dna Mite Kremnitz își publică lucrările originale atât de mult gustate de publicul german.

Primele încercări se publică la 1881 în editura

Mite Kremnitz.

de I. Slavici, „Aliuță“ de N. Gane în „Hallbergers Illustrirte Welt“, „Moara cu noroc“ de I. Slavici în „Deutsche Revue“, „Călătoria la Cahul“ de Negruzzi în „Von Pol zu Pol“, biografia poetei Carmen Sylva în „Deutscher Rundschau“ al lui Schottländer și altele.

librăriei Friedrich din Lipsca, o colecțiune de romane sub titlul „Fluch der Liebe“. Străbătând aceste în public, George Allan publică anul următor tot la Lipsca, în editura librăriei Thiel, două romane mai scurte sub titlul „Aus der rumänischen Gesellschaft“, iar la anul 1883, iar în editura librăriei Friedrich, un roman mai

mare, „Ein Fürstenkind“. În acelaș timp găsim de acelaș autor scrieri mai mici, novele și schițe, prin deosebite foi periodice.

Nu poate să fie scopul acestei scurte dări de seamă a intra în aprețierea creațiunilor literare publicate de George Allan: ele fac parte din literatura germană, și critica germană s'a pronunțat asupra lor, puiind pe George Allan în rând cu cei mai distinși dintre autorii moderni. Acest autor distins și de-o extraordinară productivitate tot mai găsește timp să poarte și sarcina de mijlocitor literar al nostru față cu publicul german, ba poartă această sarcină cu o predilecțiune particulară și cea mai de căpetenie preocupare îi este de a ne câștiga simpatiile marelui popor, din care face parte.

Fie aceste puține cuvinte o sficioasă exprimare a recunoștinței noastre!

Din temniță.

*Azi plânge vântul, frunza-'n crâng,
Și plânge-'ntreagă lumea;
Dar' eu cu lumea nu me-'mpac
Și-oiu râde dar' de-acuma.*

*Iar' dac'ai mei me cred că-s mort,
De-și uită-așă de mine,
Vreau să le-arăt că pot fi viu,
Mai viu ca ori-și-cine!*

*Deci o să rîd, un rîs nebun,
Ca veste-'n cer să-i meargă,
Și tot amarul ce-l trăesc,
Din inima-mi să-l șteargă.*

*Și-apoi când astfel ușurat,
Cu inima-'mpăcată.
Va fi să ies la largul tot,
Cum am mai fost odată;*

*Voiu și să umblu-'n grija mea! —
Lor n'am să le țin drumul,
De m'ar' goni arsuri de foc
Și lacrimi cu duiumul!*

AUREL CIATO.

Păcală face elogiul gimnasticeii:

— E foarte sănătoasă, întărește mușchii, face poftă de mâncare, prelungește în fine zilele omului.
Tândală, care nu e convins:
— Dar strămoșii noștri n'au făcut gimnastică...
— Adevărat, răspunde Păcală, dar au și murit toți!

Poetul: O fi citit deja directorul tragedia mea?
Ușierul teatrului: Nu cred! Până acum n'am găsit-o în coșul de hârtie.

Henrik Ibsen.

— Studiu critic. —

(Urmare.)

II

Stăpânirea Danezilor în decurs de câteva sute de ani asupra Norvegiei, a avut o puternică influință culturală. Chiar și după ce țara și-a recăștigat independența, limba daneză nu remase numai limbă de salon, ci e chiar și astăzi limba literară a Norvegianilor. Curentele culturale venite din Copenhaga se înrădăcinaseră cu atâta lărie în țară, încât pe la mijlocul acestui veac, când o pleiadă de însuflețiți și talentați tineri, în frunte cu Bjoernson, Ibsen, Botten-Hansen ș. a., începură un curent național, întreaga societate se resculă împotriva lor. Ei nu se descurăjară înse, ci în centrele lor de întrunire: casa lui Botten-Hansen și o mică cafenea: „L' Orsas Kafé“, se făceau mereu plături de acțiune.

Cea dintâi privire a lor cădă asupra teatrului. În Cristiania există numai un teatru danez, al cărui director persecută tot ce eră norvegian. Întăritată pentru această nedreaptă părtinire, partida junilor pași odată demonstrativ în teatru și flueră pe unul dintre cei dintâi actori danezi. Când nici aceasta nu ajută, ei hotărîră să inființeze un teatru norvegian în capitală și pentru acest scop chemară pe Ibsen la 1857 din Bergen, ca director.

Cele două teatre rivalisau paralel, dar mijloacele modeste ale noului teatru nu îl lăsa să se ridice la rangul teatrului danez. Cu toate acestea influința puternică fu în curând simțită. Cel mai vestit actor danez al timpului: Wilhelm Wiehe, trebui să se retragă din postul seu, ceea ce avu de urmare o adevărată furtună în partida conservatorilor. Gazetele erau pline de articoli plini de injurături contra celor de la teatrul norvegian și cu această ocaziune scrise Ibsen poezia sa: „O epistolă deschisă“, ca răspuns poctului H. Blom, care-l atacase direct. Traduc aici numai o strofă din această poezie plină de umor și sarcasm:

•S'a scos odat o mumie 'mbalsamată
Din besna piramidei l'a soarelui lumină.
Uitase și de soare pe bolta cea senină
De multul stat ce-l stase în piatră 'ncătușată: —
•Sarcastic i-e surisul« pe buza-i înțeleșată
Și tot ce nou zăreșce, ea ia 'n bătai de joc,
Căci nu mai corespunde cu timpul ei bancrot.
De vină-i numai vremea — căci n'a statut pe loc.¹

Pentru Ibsen astă epocă n'a fost nici decum priincioasă. Dușmanii lui creșceau din zi în zi, așa că acuma când avea deja drept să pretindă a fi recunoscut de scriitor de primul rang, când avea nevoie mai mare de recunoștința publicului, acest public aruncă în el, mai mult decât ori și când, cu injurii. Piesele sale cele noue nu se puteau jucă în teatrul seu, lipsindu-i atât mijloacele materiale, cât și actorii studiați în deajuns. Că teatrul danez le respinse, e de sine înțeles. Astfel ele trebuiră să apară numai în broșuri, ceea ce pentru o dramă bună e cât se poate de nepriincnic. Critica le tiră în noroiu. „Expediția de nord“

¹ Ibsen: Digte pag. 62: „Aabent brev“.

fu numită „piesă barbară“ etc. Cât de departe au dus aceste preocupări, se vedește mai bine din aceea cum a fost primită admirabilă sa „Comedie a iubirii“. Când Ibsen concură la un ajutor pentru de a face o călătorie în străinătate, un membru al comisiunii, un profesor universitar declară, că: „persoana care a scris „Comedia iubirii“, ar trebui să capete bătăi la dos în loc de ajutor!“ Critica, în loc să analizeze drama sa, începuse să șpioneze viața sa familiară și să îl atace ca om, nu ca scriitor.

Când la 1862 teatrul norvegian trebuî să înceteze cu reprezentațiunile și directorul seu remase pe drumuri, când Norvegia și Suedia refuzară iarăș ajutorul promis Danezilor și aceștia pierdură războiul cu Germania, inima lui se umplu de durere și vădend, că țara care a fost în stare să-l nască, nu poate să-l și susțină, plecă în străinătate, de unde numai după mulți ani, la adânci bătrânețe s'a mai reintors în Norvegia.¹

Drezda, München și Roma au fost cele 3 orașe, în cari a locuit mai mult decât un pătrar de secol. De aici, din străinătate, a trimis el în patria sa manuscritele unor opuri, cum nu a mai avut literatura nordului, departe de țara sa a scris cele mai grandioase piese ale sale.

Deja la un an și jumătate după ce a vădut pentru ultima oară țărul norvegian, apare poesia sa dramatică: „Brand“ (1866), care pretutindeni fu primită cu un entusiasm rar. E înse caracteristic faptul, că chiar astă piesă, pe care patrioții sei o primiră cu atâta însuflețire, a fost reu înțeleasă. De aceea cu „Brand“ renumele seu încă nu eră stabilit și când în piesele sale următoare el păși pe un teren cu totul deosebit, hulitorii începură iarăș să-și ridice glasurile. Străinătatea a fost aceea, care mai întâi a recunoscut în Ibsen pe scriitorul genial și numai după succesele sale în Franța, Germania și Anglia, vădură și Scandinavii ce poet mare au și începură să-l preamărească, natural, într'un grad și mai mare decât străinii, amestecându-se în admirațiunea lor și mândria națională.

Ibsen e unul dintre scriitorii generațiunii bătrâne, cari în tinerețe au fost creșuți în epoca romanticismului și și-au tras hrana sufletească din scrierile poezilor romantici. În „Ospetul de la Solhaug“ întâlnim încă foarte multe trăsături romantice, iar piesa sa următoare și de puțină însemnătate: „Olaf Lilienkranz“, ar fi putut fi tot atât de bine scrisă de Walter Scott. Dar ca și ceilalți scriitori de talent ai acestei generații, a simțit și Ibsen de vreme deja că romanticismul și-a trăit traiul, că un talent ca al lui, folosit pe drumul cel ajuns deja de alții la culme, nu ar mai pute fi decât un talent mort din naștere, iar pe produsele s'ar tipări ștampila clasicității, așa că cetitorii ar pune la o parte netăiate cartile lui, cu răcile vorbe: „un scriitor clasic“. Tinta lui Ibsen nu a fost înse să fie născut poet clasic, ci să devie clasic, pentru generațiile următoare.

De aceea cu încetul cu încetul el se lapedă tot mai mult de cătușile școalei care l-a crescut, originalitatea sa izbutește să-și taie un drum tot mai larg, el devine un poet realist „par excellence“, și cu cât ajunge o vîrstă mai înaintată, cu atât Ibsen are mai multe însușiri din vigoarea tinerei direcțiuni.

Totuș e o însușire caracteristică a epocii romanticismului, care s'a strecurat și în opurile sale de mai târziu și care mai ales în epoca despre care vorbim acum reese mai mult la iveală. Aceasta e misticismul. În întreaga fire nordică a lui Ibsen zace o aplecare

cătră mistic. Troenele de ghiață, în mijlocul cărora trăește Brand, lumina cea surie a ăilei în care e de dată mama lui și deodată contrastul orbitor al luminei boreale agită mintea omenească până întru vederea de fantasma și plăsmuesc fantasii ca ale tui Peer Gynt; ceața ce zace pe fjordurile¹ Norvegiei, îl face pe poet să distingă în ea icoane și umbre diferite, iar din tradițiunile pline de staffi ale nordului, cari i-au ațîțat mintea de copil, mai apare din când în când câte un duch.

Dar dacă mai târziu, în epoca maturității sale, Ibsen știe să unească acest mistic atât de admirabil cu realismul, încât această contopire dă o notă caracteristică deosebită scrierilor sale, pentru care mai ales s'au format cuvinte nouă din numele lui Ibsen, aproape în toate limbile și pentru care numim și noi „ibseniană“ o dramă care e scrisă în acest solu -- în această epocă încă misticismul pășește prea năvalnic din opurile sale, așa că el adeseori strică impresiunii totale.

Am spus mai nainte că întreaga activitate a lui Ibsen se poate împărți în 3 perioade, dintre cari pe cea dintâi, perioada dramelor istorice, care e totodată și a juniei poetului, am studiat-o deja.

A doua perioadă cuprinde numai 3 opuri:

„Brand“ (1866),

„Peer Gynt“ (1867),

„Împărat și Galileu“ (1873.) (Keyser og Galilaeer.)

În activitatea fiecărui scriitor întâlnim o epocă, în care calitățile sale cearecă să se valideze mai puternic decât în trecut, printr'o concentrare într'un op mare. Liricul se cugetă la crearea unei idile, epicul la epos, novelistul la roman, dramaturgul la poezia dramatică. Fiecare scriitor se cugetă odată să lase posterității un op mare și de obște aceste cugete se nasc la scriitorii tineri, cari prin opul proiectat vreau să își câștige tot odată și renume la contemporani. Unora le succede, își câștigă un loc serbătorit în literatură și continuă calea apucată, pe alții îi îngroapă chiar aceste încercări pentru totdeauna, căci nu sînt mulți protejații ăilor, cari ca liricul Goethe să severșească un „Hermann și Dorotea“ și ca dramaticul Goethe să scrie un „Faust“.

Ibsen încă a trecut printr'o astfel de epocă și ei îi datorim cele 3 opuri citate. Toate 3 sînt poezii dramatice, de și ultima e scrisă în prosă.

Succesu-i-a oare lui Ibsen planul?

La aparență da, căci, precum amintirăm deja, „Brand“ a fost primit cu mare însuflețire. Dacă Ibsen n'ar mai fi scris nimic după aceea, renumele seu ar fi ramas, prin aceste 3 opuri, de sigur nemuritor în patria sa.

Dar majoritatea dramelor sale sînt scrise după aceea și astea piese sînt cu mult mai superioare celor din a doua perioadă a activității sale. Ele i-au creat lui Ibsen un loc încadrat în aur în istoria literaturii universale și ele ne-au arătat tot odată că autorul lor nu se potrivește pentru scrierea de poezii dramatice.

Dacă vom căută pricinile, cari l-au îndemnat pe Ibsen să scrie în această epocă, vom află mai ales trei: Dorința de a se vedé odată recunoscut și talentul seu așteptat.

Impresiunile aduse din patrie.

Impresiunile câștigate în străinătate.

¹ Fjord (cetește: fior) se numesc acele nenumărate stnuri de mare cari taie țărul Norvegiei.

Cei mai indulgenți dintre critici l-au numit „scriitor de talent“ deja de când era în patrie, dar ei aflară acest talent numai intru cât privește „tehnica“. Adecă cu alte cuvinte un bun matematic, căruia dacă îi dai mărimile, știe să și-le formuleze așa, ca să scoată un rezultat din ele, cu singura deosebire, că în loc de litere algebraice el lucrează cu scene și acturi. De astă dată Ibsen a vrut să arăte că are și idei, că în scenele și în actele sale e mai mult conținut, decât poate să încapă în mințile criticilor și că „talentul“ seu e adevărat și demn de recunoscut.

E lucru de sine înțeles, că subiectele sale să și-le aleagă chiar din ceata acelora, cari nu l-au înțeles, să arăte oameni din patria sa, așa cum ei sunt (Peer Gynt), sau cum ar trebui să fie (Brand.)

În sfârșit trebuie să recunoaștem și influința cea puternică ce a avut-o Italia asupra acestui copil al nordului. Ori și cine vede Venetia de aici, fie el cel mai cras materialist sau cel mai eterizat idealist, trebuie să-și amintească de Venetia de odinioară. Întâlnind comorile trecutului, cari au putut să scoată din bezna evului mediu deodată orbitoarea lumină a renașterii și a humanismului, firea gânditoare a lui Ibsen s'a oprit mult înaintea lor, chipurile din trecut s'au îngămădit atât de puternic în sufletul lui, încât au cerut o formă proprie, — și astfel s'a născut la 1873 piesa sa: „Impărat și Galileu“, cu a cărei subiect îl vedem ocupându-se deja cu 6 ani înainte.

Dar chiar pentru motivele arătate mai sus, cele două piese dintei ale sale, cari pentru literatura nordului sunt de atâta importanță, pentru noi nu au mare valoare. Tendința lor patriotică le instrăinează de noi, ni le face adeseori neînțelese și le răpește timbrul artei obiective.

Afară de aceea Ibsen nu e născut pentru de a fi filosof și autodidactul ne apare cât de colo în aceste opuri. Sunt două feluri de scriitori: cei ce se nasc cu o comoară de cugete, cari *din sine* scot idei noi, iar alții, cari se nasc numai ca un laborator mental, prin care prelucră impresiunile câștigate *din afară*. Ibsen aparține clasei cesteia din urmă. Ca să fii un dramaturg bun, trebuie să ai darul de a observa idei înăscute. Iată pentru ce Ibsen îl întrece pe Goethe ca dramaturg, pentru ce inse nimeni nu l-a ajuns pe Goethe printr'un al doilea Faust. Cel mai mare e acela

care poate să intrunească drama cu poezia dramatică într'un singur neam și aceasta până acum numai Shakespeare a putut-o.

De și poeziile dramatice ale lui Ibsen conțin multe idei frumoase, totuș filosofice adâncă nu aflăm în ele și unde poetul se adâncește în chestiuni filosofice, acolo devine subtil, neînțeles, chiar prin aceea că în locul deslegării lor, le întunecă și mai mult printr'un misticism impenetrabil. Observăm că Ibsen a simțit, întocmai ca un căne adulmecător, urma cea adevărată, dar nu a putut-o afla din cauza labirintului de căi cari duc la aflarea ei și în loc să ne scoată din acest labirint, ne adâncește și mai mult în interesul lui misterios.

De la o poezie dramatică nu cerem rigurositatea construcției unei drame și de aceea nu ne putem împiedeca de unele greșeli tehnice, pe cari le aflăm chiar la acest măiestru al formei. Aceste piese sunt destinate numai pentru cetit, și ori-ce încercare de a le reprezenta pe scenă în forma lor de acum va fi zadarnică. Dar dacă clădirea lor nu e dramatică, forma în care sunt scrise, e grandioasă. Versurile celor 2 dintei sunt tăietoare, puternice, pătimașe sau dulci, după cum e situațiunea. Și de astă dată ne convingem, că Ibsen nu e un poet liric, e prea rece pentru tremuratul coardelor inimii, dar cu atât mai mare e ca poet satiric. Prosa piesei „Impărat și Galileu“ e de asemenea una dintre cele mai grandioase forme prosaice din câte s'au scris, nu ca prosă dramatică, ci pentru că în ea se reoglindă întreg timpul

În grădină.

acela, pentru că în modul cum vorbește Iulian Apostata, auzim stilul scriitorilor Bizantini, cetim par că o carte scrisă de Libaniu.

Vom trece deci de grabă peste aceste opuri ale sale, ca întregități, mulțămindu-ne să ne întoarcem la părți singuratice din ele întru discutarea pieselor sale de mai târziu.

(Va urmă.)

SEXTIL PUȘCARIU.

Corespondența cu mama

a doamnei Alma de Dunca Schiau măritată Merritt.

XIX

Aix les Bains.

Mamușă dulce, dragă,

Plecăm, în fine. Întâi la Geneva, p'o ȕi; apoi la Vevey și Territet. Scap d'acii de o mulțime de nebuni. Abii îi mai puteam ține în coardă. Pe amici îi vom reafli la Paris, la New-York și la anul la Riviera. De ai șci ce buni, buni au fost cu mine.

George voiă să amâne voiagiul la Peșta până la reîntorcerea de la New-York. La aceasta nu m'am învoit. D'acolo sigur nu vom pute reveni până la primăvară. Atât timp să nu vȕj eu pe draga, dulcea mea mamușă, pe iubiții mei părinți! Asta nu se poate.

Ingrigese mamușă să avem o bună frășură cu țiu pe timpul cât vom fi în Peșta. De se poate, cu fecior și livree.

Am celit „les Demies Vierges“ „Aphrodite“ și încă vr'o done din cărțile epochale franceze; sânt grozave. Eu cred că au ceva bun: disgustă de corupțiunea ce descriu. Cu viața socială modernă nu ne mai putem ține imaginațiunea și sufletul destul de curate ca nici să fie atinse de ideile murdare ce sânt în aer. Astfel, precum stau lucrurile, cred de mai puțin periculoase cărțile ce arată viciele în toată urita tor goliciune, decât acele ce le acopȕr cu haine poetice.

Dar cum țici tu, nu trebuie a vedȕ reul prea mult, pentru a nu se familiarisă cu dȕnsul. Și eu prefer hrana sănătoasă. Voi întrebuiță pentru spirit igienă corpului. Voiu căută a-l ține tot curat.

Mamușă să nu ducă grija. Mișușca ei este și va rămână cuminde.

George este tot draguț, cum șcii. Nu vine odată acasă fără flori și vorbe dulci. Trăim așa de bine! Vei vedȕ.

Sărut mii, mii, milioane de ori pe iubiții, ado-rații mei părinți și „a vedere, dulce revedere“.

Alma.

S. S. Astăȕi, sara la 6 ore, plecăm d'acii.

XX

*Vevey 10 septembrie 1896,
Grandhotel de Vevey.*

Mamușă dragă,

Ei? ce s'a întâmplat? De ce telegrama? Nu putem veni imediat, sânt departe, dar n'am ce face. George are friguri și eu gripă și tușesc. Poți să-ți închipușci.

La 25 sântem sigur la voi, nici mai e îndoială.

Am stat o ți la Geneva de mi-am luat toate lucrurile; e o grozavă căldură. Am voit să mergem la Territet, dar nu e nici o odae liberă, nici macar una.

George are acolo mulți amici pe cari voeșce să-i cunosc. E și fratele Khedivului, un vechiu amic al lui, cu care ar mai vra să fie împreună. Ed. este acii, cu noi. Am luat odăii bună pe vaporul care pleacă la 7 novembre.

Luăm trenul de lux și în 32 ore sântem în Viena.

La plecarea din Aix a fost o deputațiune întreagă, 7 corfe de flori și un buchet anonim. Desperat, nebun, prințul de Lind...

Acii avem splendide camere, mătasă gris și argint; gust perfect. Doue baieoane mari, pe lac.

Ați căpȕtat portretele? cred că da.

Iau altă femme de chambre pentru drum. Toemit cu 25 dollari pe lună, 1 dollar pe ți mȕncare, 1 dollar cameră, plus călȕtoria și spȕlatul. E grozav, ce scump. Mama lui George iară a scris dulce și frumos. Acii lume bună și multă, multă aristocrație franceză. Și Christina Nilson — contesa Miranda. — Cum aș voi s'o aud! Me ingrigesc mult; doar va da Dȕeu să fim amȕndoi bine să venim curȕnd la mamușă. Așă mi-e de dor. Venim curȕnd.

Acii toți s'au bucurat când am venit; au alergat înaintea noastră și nu șciu cum să ne facă toate mai pe plac.

Uneori se cam greșese cu titlul; tot me numese „Mademoiselle“.

Dacă mi-ar trece gripa, căci prea tușesc. Mr. St. sărută mȕnile; Gl. a trimis sălutări la „bonne Madame“.

Papuși de ce nu scrie la „fata tatei?“ papuși dragă, de ce?

Drăcușorul mamei o sărută mii, mii, milioane de ori și țice în curȕnd „a revedere“

Alma.

De putem veni cu câteva țile mai curȕnd, telegrafiez.

Telegramă.

Geneva.

Sântem Geneva. Mȕne plecăm Vevey, la 25 sântem sigur Peșta. Sărutări. Scriu.

Alma.

Telegramă.

Geneva.

Ce este? Avem deja bilete pentru Luxuszug de 23. George indispus. Răspunde telegrafic Vevey.

Alma.

XXI

Vevey, 12 septembrie 1896.

Dulcea, iubita mea mamușă,

La Geneva, toate momentele mi-au fost ocupate. Mi-am luat lucrurile, am cumpȕrat câte ceva și am făcut vizitele datorate. Plecarea din Aix totuș m'a emoționat. Am avut mulți și buni amici. Au fost toți la gară. Șapte corfe de flori, una anonim. Cu amicii e ca cu țilele frumoase, soare și căldură; nu le apreciezi când le ai, dar când nu le mai poți avȕ, simți ce ai pierdut. Acii tot figuri noi, reci. Pe ici, pe cole și ochi curioși, cercetători. Hotelul e de tot plin. Am cunoscut numai doue dame americane, șarmante amice a lui Ed. Și el acii, plin de prevenȕte.

Am priimit toemai carta ta prin care te plȕngi de sănȕtate. Te rog mult, nu te supȕră; șcii că-ți strică.

Carta poștală a lui T. este revoltătoare. Dar, cum dice papuși, lasă pe fiecare cu ideile și simțimintele lui; cum voești să schimbi un asemenea om? Nu te lăsă atinsă de nimic ce vine de la el; nu merită a fi luat în serios. Încă odată, nu-ți strică sănătatea.

Am suferit de o gripă rea; acum merg mai bine, dar trebuie mult să me cruțez. Timpul e urit, tot plouă; nu eșim din casă. Remănem aci câteva zile, la Territet nu e un colț neocupat. Nici urmă să aflăm un apartament.

Joc piano și citesc cărți engleze: sînt mai sigure.

Ai dreptate mare spuindu-mi să nu me mestec în afacerile unei familii; nici nu o voi face.

Mama lui George se arată bună, plină de iubire; n'aș voi să-i pierd simpatia.

George a avut friguri rele; acum este rumen, sănătos și tot bun și iubitor. Me adorează. Poți să-ți inchipești ce fericită sînt.

Nu-s slabă; poate posa nu me arată cum sînt. În curînd vei judecă, vîdîndu-me, cum me aflu. Ce bucurie! ce fericire! Ce face papuși? de nu scrie la „fata tatei“?

De ce nu ve lasă T. în pace? I-am scris categoric; de voiam, îi dam adresa. Te rog, rabdă toate, dar fă să nu aște unde sîntem; rabdă și nu te supără. Me rog, mergeți la preumblare; căutați distracțiuni; nu vreu să găsăm pe mamuța bolnavă.

De la Lausanne mergem direct la Viena; d'acolo la voi. Bagajiele le trimit, direct, la Peșta. Cea mai mare parte spediez la Paris. La Paris am multe cunoștinți din vechia și noua aristocrație. Am invitațiuni nenumărate și mi s'au pus de mulți la dispozițiune, logie, trăsuri etc. Vor veni damele să me ia cu equipagele lor să-mi arate Parisul, me vor luă la teatre în logiile lor; îmi promit tot felul de serbări. Se miră George cum pociu face pe toți să me prindă așa de curînd drag, mai cu seamă damele. Aceste zile vom avé oaspeți de la Aix; și St. ne va aduce, pentru o zi, fetița de la Geneva. A spus micuța că sărută pe „la bonne Madame maman“. Mare calabalic am avut cu banchierul; a întăziat a ne trimite banii peste trei săptămăni.

Apa este de tot rece; nu me mai pot sceladă în lac, în frumosul lac albastru. Ce păcat!

Pentru a me întări, după prescripția medicului, vîzlesc. Să veđi că deja merge bine. „Mănă, mănă, lopătară — cum dice Alexandri, — nu lopătare acum, ci lopatară. Joc Tennis și bilard, bilard cu Ed. Nu mai fumez de loc. A ținut totul doue luni.

Christina Nilson este aci. Nu prea are aerul artistic; totuș aș voi s'o aud, după câte mi-ai spus.

Măncarea nu mai e cum eră; sîntem nemulțumiți. Apartamentul splendid; doue balcoane cu privirea pe parc, lac și munți. Mobilele, păreții mătasă gris, brocat, și desenul de argint. Gust perfect. Madame Michel, proprietara a Grand Hotel, presintă complimente. Toți ne întrebă ce face „Madame“. De multe ori se greșesc servitorii și-mi spun „Mademoiselle“, cum diceau când eram mireasă, apoi rîd, se corigează, căci George se mănăie.

Ț-am spus că am venit de la Aix cu vagonul plin de flori?

Astăzi nu mai știu ce scrie, numai că toată inima mea e la voi, inimă și dor. Pe mamuța și papuși îi sărutăm și eu și George de mii, mii de ori dulce.

Alma.

Carte poștală.

Scumpă prietenă,

Înteu bal! câte iluzii, câte griji, cât timp stricat. Fiecare cută a rochiei ne ia ore întregi de gîndire, în petalele florilor aruncate așa. Ia o întemplantare, foarte calculată, poate stă tot viitorul nostru, — funda de pe umăr, scoate la iveală grația bustului nostru plin și alb, diamantele din urechi aduc un reflect feții și aruncă lumini fulgerătoare în ochii noștri. Părul trebuie să se armonizeze cu totul, câte inervări, ba chiar și lacrimi până să se potrivească. Întreagă inchipuirea noastră lucrează, creierul se muncese pentru a face să se valoreze o bucată de stofă fiind că e pusă pe trupul nostru, sau mai bine să facem a crede că stoffa aceea e pusă pe un trup frumos.

Apoi efectul pe care îl vom face în momentul intrării, în mijlocul mulțimei acelei de ochi, cari te privesc de sus până jos, gata să-ți găsească cusururi. Stăm și ne admirăm mult în oglindă. Câtă emoțiune pîna la ora aceea mult dorită! Sîntem aproape bolnave. Nu putem mănă, nu putem vorbi, nici chiar gîndi. Nu mai putem decăt să ne privim în oglindă, mereu, mereu, pîna ne ia trăsura... Apoi, inima ne bate cu putere cînd călcăm pragul, ne înroșim sau ne îngălbenim și sîntem aproape leșinate, cînd începem înteu vals. Spune dacă în astfel de stare, e de mirare că facem prostii, și ne încredem șoaptelor de dragoste? pe care nu șcim că luminile, florile, parfumurile, atmosfera înăbușită, le stărnesc și că dispar odată cu acestea!

A la Mimi

Pentru conformitate,

Laura Vampa.

Ilustrațiunile noastre.

Casa institutului Albina în Sibiu. În primăvara trecută, primul nostru institut de economii și credit, „Albina“ din Sibiu, a avut o mare serbătoare, aniversara de 25 ani a înființării sale. La aceasta serbare a luat parte și „Familia“ publicănd portretul primului precum și al actualului director executiv. Drept continuare punem în capul numărului nostru de acum ilustrațiunea care înfășoșează casa institutului. Acest edificiu, precum arată și exteriorul, imponent și cu gust, este o decoare a orașului Sibiu; iar pentru noi Români are o însemnătate extraordinară, căci este locul celui mai mare institut de bani ce avem. De aceea credem că facem o plăcere cetitorilor noștri, publicănd aceasta ilustrațiune bine reușită.

Mite Kremnitz, distinsa scriitoare, despre care s'a vorbit de multe ori în coloanele noastre, are un doliu mare, soțul seu dr. Kremnitz, unul din medicii cari au ingrigit pe prințul moștenitor Ferdinand al României, a murit lovit de apoplexie. Luănd parte la doliul vîduvei duiocase, drept aprețiarie și mîngăere, publicăm astăzi un articol despre activitatea sa literară, articol scris pentru noi de dl Ioan Slavici, însoțindu-l de portretul dnei Kremnitz. Binemeritata scriitoare, colaboratoarea reginei-poete Carmen Sylva, cu care a scris și romanul „Astra“ (Ditto și Idem,) afle-și alinarea în condolența obștească, cu care neamul romanesc de pretotindenii petrece nenorocirea ei.

În grădina. Frumos gătită, adâncită în visări fantastice, sede în veranda grădinei. În giurul ei natura își desvoaltă toată pompa sa, florile exală parfumuri și pasările cântă melodios. Inse ea nu vede, nu aude nimica; gândurile ei sînt duse departe. Și singura sa grije este, că oare ce face el acum? De ce nu vine? Reul!

LITERATURĂ și ARTE.

Sciri literare. *Dl Haralamb G. Lecca*, distinsul poet și colaborator al nostru, a terminat o dramă în versuri, intitulată: „Vlad Tepeș”, pe care o va prezenta direcțiunii teatrului Național din București. — *Dl Petru Vulcan*, colaboratorul nostru originar din Macedonia, va scoate la lumină în cursul lunii septembrie un volum intitulat „După natură”, care va conține nuvele și impresii de călătorie. — *Dl St. Michăileanu* a scos la lumină în București: „Mitologia greacă și romană”. — *Dl dr. G. Weigand* a publicat al patrulea raport al seminarului român din Lipsca de sub conducerea dsale. — *Dl B. Marian* a tradus în românește interesanta lucrare a lui Nansen „Spre pol” și o va publica în editura librăriei Filip Lazăr în București.

Biblioteca Teatrală. Revenim cu plăcere asupra acestei întreprinderi inițiate de comitetul Societății pentru fond de teatru român. Comitetul, prin vicepreședintele dl Virgil Onițiu și secretarul dl Vasile Goldiș, publică concurs prin toate ziarele noastre, îndemnând scriitorii să trimită pentru aceasta publicațiunile, la adresa dlui Virgil Onițiu, vicepreședintele comitetului, în Brașov, piese teatrale originale, traduse ori localitate. La concurs pot să participe și piese, cari s'au mai tipărit în vre-un diar român, dar n'au apărut în ediție separată. Pentru fiecare piesă primită de comitet, localizare sau traducere și editată de Biblioteca Teatrală, librăria editoare Ciurcu asigură autorului un onorar de 5 fl. după coala de tipar; piesele originale bune vor fi onorate mai bine. Condițiunile concursului se pot găsi în nr. 23 al „Familiei”, unde noi am publicat întregul concurs.

Premiiile Academiei Române. În sesiunea generală din 1900 Academia Română va decerne următoarele premii: *Premiul Hagi-Vasile*, de 5000 lei, unei cărți scrise în limba română și publicate în timpul de la 1 ianuarie 1894 până la 31 oct. 1899, cu subiectul: „Istoria comerțului la Români sau starea actuală a comerțului în România sau studii asupra legislațiunii comerciale în statul român sau ori ce alte subiecte privitoare la comerțul român”. Terminul 31 oct. 1899. — *Premiul Alexandru-Ioan Cuxa*, de 10.000 lei, dimpreună cu procentele acestei sume de la 1891 până la acordarea premiului, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra subiectului: „Istoria Românilor de la Aurelian până la fundarea Principatelor”. Terminul, 1 septemb. 1899. — *Premiul Statului Eliade-Rădulescu*, de 5000 lei, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra subiectului: „Istoria Românilor în timpul Domniilor Regulamentare”. Terminul 1 sept. 1899. — *Premiul Adamachi*, de 5000 lei, celei mai bune lucrări scrise în limba română „Asupra pelagrei”. Terminul, 1 sept. 1899.

Teatrul Național din București. Construirea scenei de fer s'a început. Toate părțile cari alcătuiesc noua scenă au sosit împreună cu lucrătorii speciali, cari o

vor montă în cel mult o lună de zile. — *Viițoarca stagiune* se va deschide cu „Fântâna Blandusiei” de Vasile Alexandri și „Marioara” dramă într'un act de Carmen Sylva, tradusă din nemțește de colaboratorul nostru dl Haralamb G. Lecca. Pentru drama „Mărioara” s'a început facerea decorurilor.

Plesă musicală nouă. *Dl Al. Gr. Ciurea* a scos la lumină în București compoziția „Ferdinand-mars” pentru pian, dedicat principelui Ferdinand al României.

G E N O U ?

Hymen. *Dl dr. Nicolae Robu*, medic în Baia-de-Criș, și dsoara Aurelia Candrea, tot de acolo, s'au cununat la 10 august n. în biserica gr. or. din Cebea. — *Dl Gavril Precup*, profesor la gimnaziul din Blaș, s'a cununat cu dsoara Virginia Solomon, în catedrala din Blaș, la 12 august n.

Sciri personale. *Regele și regina României*, din cauza mundațiunilor grozave, nu vor merge la Ischl, precum se proiectase; ei vor face vizită împăratului și regelui Francisc Iosif la Viena. — *Dru Maria Pompilian* din Iași a obținut diploma de doctor în medicină de la facultatea din Paris. — *Protopresbiter al Beliului* în Bihor a fost ales părintele Petru Sărbu, paroc în F. Giriș.

Asociațiunea transilvană. *Adunarea generală*, care se va ține anul acesta la Mediaș, se va deschide la 15-27 august, la 11 ore înainte de miezași, după ședința primă va fi banchet, sara concert. A doua zi, după ședința, prânz comun, sara petrecere cu dans. A treia zi excursiune la băile de la Basna. Dni Ioan Moldovan protopop și Romul Mircea protopresbiter, au îndreptat cătră Români din acele părți, un apel, să spriginească cu căldură aceasta adunare, contribuind parale și înfătoșându-se cât de mulți. — *Despărțemântul Deva* se va întruni în adunare generală la Dobra în 10/22 august, sub presiul dlui Fr. Hossu-Longin, secretar dl Dionisiu Ardelean.

Iarăș condamnări. Căpitanul poliției din Sibiu condamnase pe dl dr. Ioan Rațiu pentru convocarea conferinței naționale la Sibiu în 1896, la 10 zile de închisoare și 70 fl. amendă; iar pe dnii dr. Octavian Rusu, dr. Amos Frâncu, dr. Nicolae Vecerdea, Onoriu Tilea, Zacharia Boiu și dr. I. A. de Preda, pentru convocarea alegătorilor din cercurile Sibiu, Cisnadia, și Nochrich, spre a alege delegați pentru acea conferință, la câte 3 zile de închisoare și 25 fl. amendă. Condamnații au apelat la vice-comitele comitatului Sibiu, care a aprobat sentința primă. În contra sentinței vice-comitelui au apelat la ministrul de interne; dar și acesta a aprobat sentința. Prin urmare aceea, în timp de 15 zile, are să se execute.

Un profesor francez între Români. Am scris pe scurt în nr. trecut, că profesorul francez dl Edmond Cammaussel petrece de câteva zile în părțile Caransebeșului, făcând studii ethnografice printre Români. Acum mai aflăm, că dsa e profesor de școala normală superioară din Franța, de unde ș-a luat concediu pe 3 ani și a stat 2 ani de zile în București ca profesor de limba greacă și franceză la școala normală superioară. În timpul acesta a învățat foarte bine românește și înarmat astfel cu cunoștințele trebuitoare, a plecat în țările coroanei ungare, spre a face studii ethnografice.

Inteu s'a oprit la Caransebeș, apoi s'a dus la Lugos, de acolo a venit la Arad, de aici a trecut la Orăștie, de unde a mers la Deva, Zlatna, Abrud, Cămpeni. Întorcându-se, va merge la Alba-Iulia, Blaș, Cluș și în sfârșit la Oradea-mare, unde de sigur are să fie primit cu aceeași căldură ca pretotindenii.

Palat național în Cernăuți. Bucoveninii s'au pus pe lucru. Comitetul Societății pentru literatura și cultura poporului român din Bucovina, în ședința sa ținută la 1 august n., a discutat planul clădirii unui palat național în Cernăuți, un edificiu care să cuprindă toate societățile culturale românești din Cernăuți. Propunerea aceasta se va înainta adunării generale, care de sigur va primi-o cu căldură și astfel se va realiza o vechie și ferbinte dorință a Bucoveninilor.

O nouă bancă românească. *Mureșanul* se numește un nou institut de credit și economii, care se înființează la M. Radna, în comitatul Aradului; adunarea generală constituantă s'a ținut la 30 iulie sub presiunea dlui Vasile Beleş, notar dl Demetriu Român. Acesta va fi primul institut românesc de economii și credit în nemijlocita apropiere de altul; căci dincolo de Mureș, la Lipova despărțită de Radna numai prin un pod, există de mai mulți ani „Lipovana” care prospercăză frumos. E de însemnat, că Radna se află în comitatul Aradului, iar Lipova în al Timișului.

Conferința interparlamentară se ține anul acesta în Bruxelles. Din România iau parte dñii Ionel Grădișteanu, Em. M. Porumbar, N. Ionescu, N. Fleva, N. P. Moroian, Ioan Poenar-Bordea, G. A. Scorțescu și alții.

Câți Români sânt în Bulgaria. În luna lui maiu a apărut la Sofia, în limbile bulgară și franceză, prelucrarea numeratoarei populațiunii făcută în decembrie 1893. Popolațiunea întreagă a Bulgariei eră la acea dată de 3.310.713 locuitori; din aceștia Români 62.628. Români sânt străinii cei mai numeroși; proporția lor cea mai mare e în județul Vidin unde sânt 30.550, la Vrața 9.702, la Șiștov 8.206, la Lom 2.698; iar în județul Sofia numai 844.

Adunare învățătorească în diecesa oradană. Reuniunea învățătorilor gr. e. români din archidiaconatul părților sătinărene a ținut anul acesta adunare generală în comuna Medișa, la 9 august, fiind conchiemată acolo de vicepreședintele Demetriu Kiss și de secretarul George Pteancu.

Petreckeri de vară. *La Blaș* tinerimea română a arangiat în duminica trecută petrecere cu dans, cu ocaziunea adunării generale a despărțământului Blaș al Asociațiunii transilvane. — *La Tilișca*, asemenea în duminica trecută, tinerimea a dat o petrecere, după încheierea adunării generale a despărțământului Seliste al Asociațiunii. — *În Poptelecul-Silvanici* Reuniunea învățătorilor români sëlăgeni va întocmi la 29 august n. petrecere cu dans în folosul fondului funebral al acestei reuniuni.

Telegrafal fără sirmă. În lumea științifică și industrială face acum mare senzație o invenție merită să revoluționeze o mulțime de ramuri ale activității omenești. E vorba de telegrafia fără sirmă, inventantă de un tiner italian, Marconi. Experiențele cari s'au făcut și se fac încă, nu mai lasă nici o îndoială asupra faptului că în adevăr se pot transmite semne convenționale la distanță, prin electricitate, fără sirme! Până aci, experiențele au reușit, e drept, numai pe o distanță de 15 km.; dar nu începe îndoială că perfecțio-

nările nu vor întârziă nici acestei invenții, cum n'au lipsit nici celorlalte născociri ale geniului omeneș.

Din lumea mare. *Visita împăratului Vilhelm la Petersburg* este evenimentul politic cel mai mare al săptămânei trecute. Împăratul, însoțit de împărăteasa, dimpreună cu suită strălucită, a fost primit cu cea mai mare pompă. În toasturile lor, ambii suverani au accentuat susținerea păcii și împăratul Vilhelm deosebit a promis ajutorul seu în contra acelor cari ar conturbă pacea. — *Canovas del Castillo*, ministrul-president al Spaniei, a fost împușcat de un anarchist, cu numele Galli, de origine din Italia; Canovas a fost de 71 ani. — *Principele Bulgariei* a fost țilele acestea la Constantinopol la sultanul; se țice că principele ar avé de gând să proclame independența Bulgariei, de aceea a colindat pe la toate curțile. — *Andree*, renumitul explorator, despre care se lăfise vestea, că ar fi perit, trăeșce încă; cel puțin șcirea despre moartea sa s'a desmințit.

Au murit în săptămânile trecute: *Jacob Raț* de Caransebeș, negustor și proprietar în Lipova, în etate de 66 ani; *Alexandru Popovici*, negustor și ecțătan de frunte în Vășeu, în etate de 69 ani; *Iuliu Catrușca*, avocat în Orșova, 54 ani; *Martin Tapu*, învățător gr. or. în Fizeș, vicepreședintele Reuniunii învățătorilor gr. or. români din diecesa Caransebeș, deputat sinodal, după un serviciu de 38 ani, la 8 august, în etate de 58 ani.

Călindarul săptămânei.

Duminea a 9-după Rosalii. Ev. dela Mateiu, c. 14. gl. 8. a. inv. 9.		Duminea a 9-după Rosalii. Ev. dela Mateiu, c. 14. gl. 8. a. inv. 9.	
Ziua sept.		Calindarul vechiu	Călind. nou
Duminea	3 Par. Isachie	15 (7) Ad. Presc.	20 7 9
Luni	4 SS. 7 coconi din Efes	16 Rochus	23 0 7 7
Marți	5 M. Eusignie	17 Betram	1 32 7 5
Mercuri	6 (7) Schimb. la față	18 Agapitus	4 34 7 3
Joi	7 Mart. Domețiu	19 Sebald	4 35 7 1
Vineri	8 Mart. Emilian	20 (7) St. Stefan	4 37 6 59
Sâmbătă	9 S. Apost. Mateiu	21 Rudolf	4 38 6 56

Semestrul iuliu—decembrie

a început de odată cu nr. 27. Rugăm pe aceia, cari încă nu ș-au înnoit abonamentele, să binevoiască a le respunde, căci aceste se plătesc înainte.

Numere de probă trimitem cu plăcere 2-3, dar apoi nu espediăm foaia decât numai acelor cari o cer.

Proprietar, redactor respunțător și editor:
IOSIF VULCAN. (STRADA ALDĂS NR. 296 b.)

O doamnă,

22 ani, absolventa Școalei Centrale din București, cunoscând perfect limba franceză și pianul, doreșce să se angajeze la un institut sau într-o familie, ca institutoare sau damă de companie.

Adresa se poate află la redacția „Familiei”.